

Startnotitie AZC

Portefeuillehouder Martin Leenders

Beslispunten:

1. *Kennis te nemen van de opiniërende startnotitie AZC en deze opiniërend te behandelen;*
2. *Een voorkeursscenario betreffende het AZC uit te spreken:*
 - a. *de opdracht uitvoeren zoals geformuleerd: het realiseren van één AZC (1);*
 - b. *het stoppen en intrekken van de opdracht om één AZC te realiseren (2);*
 - c. *óf het herformuleren van de opdracht in bijvoorbeeld 2026, óf eerder óf later (3).*
3. *Het college van B&W de opdracht te geven om het uitgesproken voorkeursscenario AZC uit te werken (m.u.v. scenario 2) tot een definitief plan van aanpak en deze ter vaststelling aan te bieden aan de raad.*

Beoogd resultaat

Tijdens de raadsvergadering van 27 juni 2024 is er door de gemeenteraad aan het college van B&W opgedragen om een startnotitie met scenario's voor te bereiden. Door de gemeenteraad de 'startnotitie AZC' opiniërend aan te bieden en scenario's voor een AZC* voor te leggen, wordt de raad in positie gebracht om kaders te bepalen en de koers aan te geven. Door de startnotitie opiniërend te behandelen kan de gemeenteraad ook een voorkeursscenario uitspreken. Het college van B&W verwerkt het uitgesproken voorkeursscenario vervolgens tot een definitief plan van aanpak AZC. De oorspronkelijke opdracht is immers op 27 juni 2023 via een amendement aan het college van B&W verstrekt, en de uitwerking hiervan tijdens de raadsvergadering van december 2023 bekrachtigd. Het beoogd resultaat is dan ook als volgt:

De startnotitie AZC als kaderstellend document voor te leggen aan de gemeenteraad tijdens de raadsvergadering van 24 september, zodat op basis van de kennis en inzichten de gemeenteraad een voorkeursscenario kan uitspreken. De bespreking van de startnotitie op 24 september leidt er teneinde toe dat er een definitief plan van aanpak AZC wordt voorbereid en ter vaststelling aan de gemeenteraad wordt aangeboden.

Inhoudsopgave

Beslispunten:	2
Beoogd resultaat	2
Leeswijzer	3
1 Aanleiding AZC	4
(Voorkeur)scenario en regie AZC	5
2 Mogelijke scenario's AZC: wat vinden we belangrijk en waar zetten we op in?6	
2.1 Scenario 1: de opdracht AZC uitvoeren zoals geformuleerd.....	7
2.2 Scenario 2: de opdracht AZC intrekken en stopzetten	8
2.3 Scenario 3: het herformuleren van de opdracht AZC in bijvoorbeeld 2026, óf eerder óf later;	9
3 Vervolproces.....	10

Leeswijzer

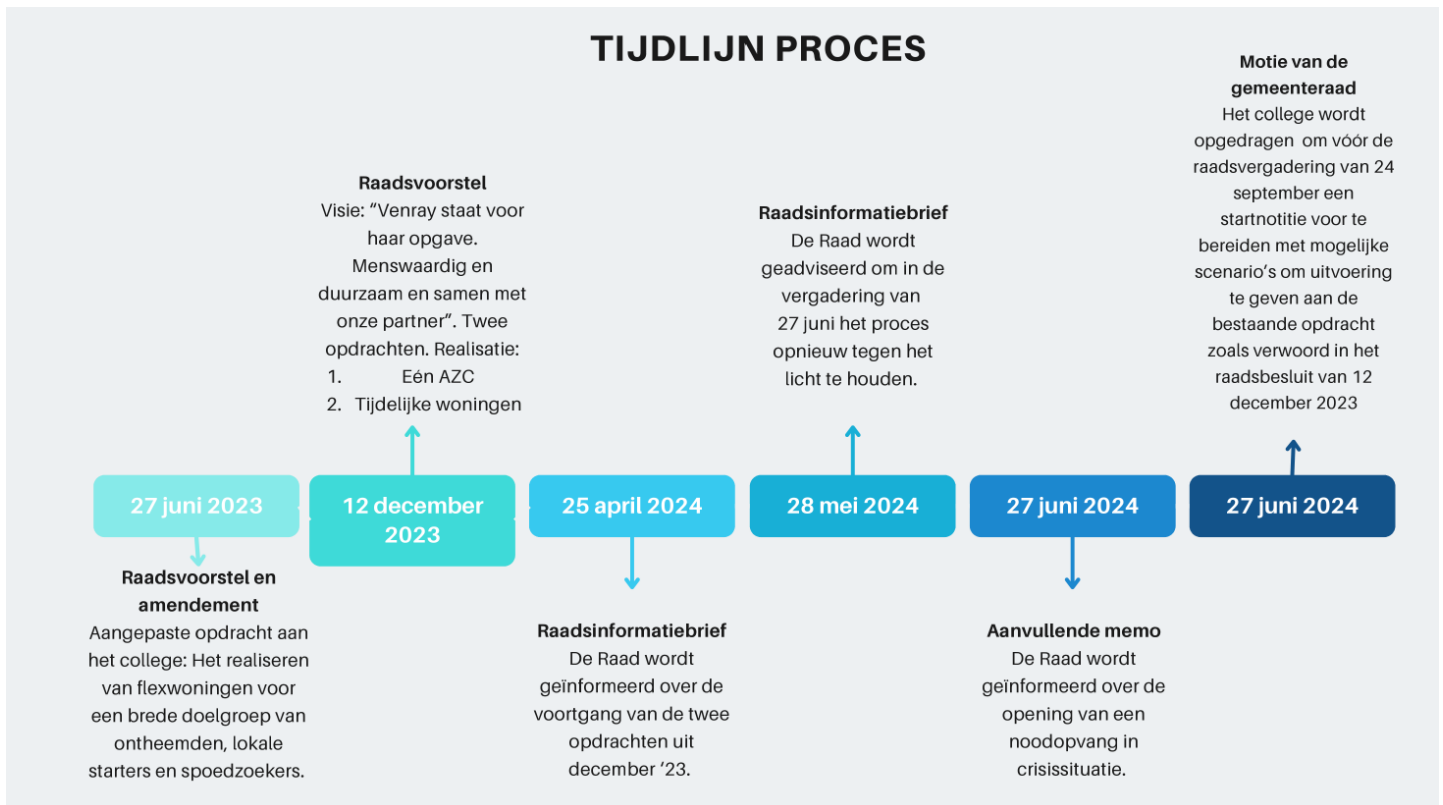
Deze startnotitie is opgebouwd uit een aantal hoofdstukken en bijlages. In hoofdstuk 1 wordt de aanleiding voor deze startnotitie geschetst. Deze aanleiding is identiek aan de Startnotitie Huisvesting. In hoofdstuk 2 van dit document worden de drie scenario's gepresenteerd en de keuzemogelijkheden die de gemeenteraad heeft om de opdracht al dan niet voort te zetten, te stoppen of aan te passen.

Bij de startnotitie zijn ook een aantal bijlages toegevoegd. Bijlage 1 schetst het tot dusver doorlopen proces. Bijlage 2 (grondslag flexwonen) is voor deze startnotitie minder van belang. De stand van zaken van het Omgevingsprogramma Wonen (versnelling en huisvesting doelgroepen) wordt in bijlage 3 weergegeven. Ondanks het feit dat asielzoekers geen onderdeel zijn van de huisvesting in het kader van het Omgevingsprogramma Wonen, wordt ook van deze doelgroep de stand van zaken weergegeven in dit document.

In bijlage 1, 2 en 3 wordt tevens duidelijk dat er sprake is van veel verschillende soorten begrippen en het feit dat begrippen door elkaar heen worden gebruikt. Om die reden is er een begrippenkader opgesteld (bijlage 5). Het is voor de potentiële uitvoering van de opdracht namelijk van belang dat dezelfde taal wordt gesproken. Neem bijvoorbeeld de begrippen statushouders*, asielzoekers* en vluchtelingen*. Drie verschillende doelgroepen die om andere huisvesting (kunnen) vragen. Woorden aangeduid met een * achter het woord, zijn opgenomen in het begrippenkader.

1 Aanleiding AZC

Het afgelopen 1,5 jaar heeft de gemeenteraad meermaals gesproken over de huisvesting van asielzoekers en andere doelgroepen. Op verschillende momenten is de gemeenteraad om instemming gevraagd, geïnformeerd over de stand van zaken en heeft deze zelf een amendement en motie aangenomen. Doelstelling van het college van B&W – conform de opdracht van de raad – is te allen tijde geweest om te staan voor de Venrayse opgave en verantwoordelijkheid te nemen. Onderstaande tijdlijn geeft het proces weer vanaf juni 2023:

Op 27 juni 2023 heeft de gemeenteraad van Venray een voorstel aangeboden gekregen om maximaal 250 flexwoningen* te ontwikkelen voor een brede doelgroep van ontheemden* en lokale woningzoekenden*. Het voorstel bedroeg de ontwikkeling hiervan op een drietal locaties. Dit voorstel is destijds door de gemeenteraad geamendeerd. De raad heeft het college van B&W de opdracht gegeven om eind 2023 een totaalplan aan de gemeenteraad voor te leggen, met inachtneming van de genoemde kaders in het amendement.

Op 12 december 2023 is een totaalplan voorgelegd aan de gemeenteraad en aangenomen. Een van de opdrachten uit het voorstel van 12 december 2023 betrof het realiseren van één AZC* op één locatie. Deelopdracht twee betrof de realisatie van flexwonen. Voor de deelopdracht flexwonen is een separate startnotitie huisvesting opgesteld om nadrukkelijker onderscheid te maken in de onderwerpen.

De gemeenteraad heeft sinds december 2023 een aantal RIB's met informatie ontvangen en is er voor juni 2024 een raadsvoorstel voorbereid geweest. Het college van B&W adviseerde de raad echter deze niet te behandelen. Op 27 juni 2024 is de raad geïnformeerd over het besluit van de

burgemeester om een noodopvang* te realiseren voor asielzoekers*. Tijdens de behandeling van de RIB en de memo op 27 juni 2024 heeft de gemeenteraad een nieuwe motie aangenomen waarin de raad het college van B&W opdraagt:

Vóór de raadsvergadering van 24 september een startnotitie voor te bereiden met mogelijke scenario's om uitvoering te geven aan de bestaande opdracht zoals verwoord in het raadsbesluit van 12 december 2023.

Tijdens de behandeling van de RIB, memo en de motie is uitgesproken dat de startnotitie een aantal scenario's dient te bevatten. Met de voorliggende *opiniërende startnotitie AZC* wordt voldaan aan de opdracht uit de motie. Voor een uitgebreide terugblik op het proces wordt verwezen naar bijlage 1.

(Voorkeur)scenario en regie AZC

De context en historie (bijlage 1) leidt er uiteindelijk toe dat de raad graag scenario's voor de uitvoering van de opdracht uit december 2023 wenst te zien. Een van de opdrachten was om ten faveure van de doelstelling te staan voor de Venrayse opgaven en haar verantwoordelijkheid te nemen in het kader van de asielcrisis en Spreidingswet (het realiseren van een AZC).

Ten aanzien van deze doelstelling heeft het College de raad voorgesteld (memo 27 juni 2024) om deelopdracht 1 (het realiseren van een AZC) te laten vervallen (voorkeursscenario 2). Met het realiseren van de noodopvang – waarbij opvang gerealiseerd wordt voor 350 asielzoekers – wordt voldaan aan de opgave en neemt de gemeente Venray haar verantwoordelijkheid.

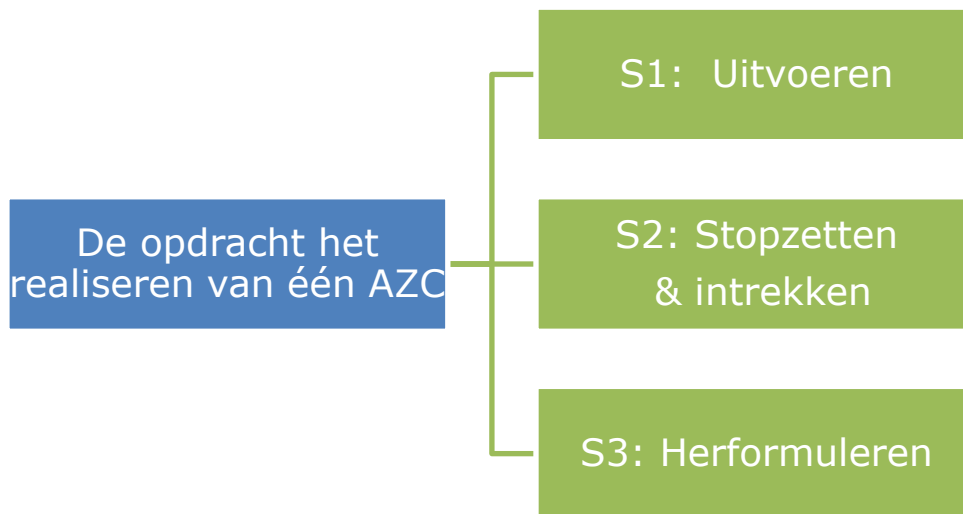
De regie van de deelopdracht ligt echter bij de gemeenteraad en deze dient dan ook een voorkeur uit te spreken. Immers de gemeenteraad heeft de opdracht aan het college van B&W verstrekt. Mocht de opdracht voor het AZC bijgesteld moeten worden, dan is hiervoor een nieuw voorstel, een motie of het eensgezind uitspreken van een scenario noodzakelijk.

Voorliggende startnotitie AZC is dan ook opiniërend van aard en geeft een drietal mogelijke scenario's weer. Deze scenario's kunnen leiden tot voorzetting van de huidige opdracht, een formulering van een nieuwe opdracht of mogelijk zelfs tot beëindiging van de opdracht. Naar aanleiding van het opiniërend behandelen van de scenario's kan het college van B&W een vervolgstap en voorstel voorbereiden: een definitief plan van aanpak AZC.

2 Mogelijke scenario's AZC: wat vinden we belangrijk en waar zetten we op in?

De gemeenteraad is op twee momenten besluitvormend aan zet geweest: in juni 2023 en in december 2023. Tijdens het eerste moment heeft de gemeenteraad een amendement aangenomen met een aangepaste opdracht. In december 2023 heeft het college van B&W de uitwerking van die opdracht voorgelegd en hiermee is ingestemd. Er is vastgesteld dat de opdracht het realiseren van één AZC (1) en flexwonen (2) twee aparte opdrachten zijn. Deze startnotitie gaat specifiek in op deelopdracht 1: het realiseren van een AZC. Er zijn een drietal scenario's mogelijk voor het realiseren van één AZC:

- De opdracht uitvoeren zoals geformuleerd (1)
- De opdracht intrekken en stopzetten (2);
- De opdracht herformuleren in bijvoorbeeld 2026 óf eerder óf later (3);

2.1 Scenario 1: de opdracht AZC uitvoeren zoals geformuleerd

Het eerste scenario betreft het uitvoeren van de opdracht zoals deze in december 2023 is aangenomen. Dit betekent dat het college van B&W verder gaat met het realiseren van de opdracht: "Venray staat voor haar opgave. Menswaardig en duurzaam en samen met onze partners." Dit betekent dat de opdracht voortgezet wordt in de vorm zoals deze is aangenomen. Het college van B&W gaat – ondanks het besluit van de noodopvang* – op zoek naar een locatie om een duurzaam en permanent asielzoekerscentrum* te realiseren.

Met het realiseren van de noodopvang voldoet de gemeente Venray formeel aan haar opgave vanuit de Spreidingswet. Op basis van de Spreidingswet dient Venray 245 asielzoekers op te vangen. Met het besluit om de noodopvang te realiseren regelt de gemeente Venray opvang voor 350 asielzoekers en neemt zij ruim haar verantwoordelijkheid. Het nadrukkelijke streven van het college van B&W is om de noodopvang menswaardig in te richten, door bijvoorbeeld deuren te plaatsen in plaats van gordijnen, het realiseren van kookunits en minder asielzoekers per unit te huisvesten. De noodopvang wordt gerealiseerd voor twee jaar, met mogelijke verlenging.

Wanneer dit scenario tot een voorkeursscenario wordt uitgesproken, dan is het college van B&W voornemens (en conform het besluit uit 2023) deze opdracht (het realiseren van één AZC) volledig los te koppelen van het uit te spreken voorkeursscenario Flexwonen. Met het aanbieden van twee separate startnotities is hiertoe al een eerste stap gezet. De raad zal in het vervolg aparte besluitvormingstrajecten voor de deelopdrachten voorgelegd krijgen. Zo wordt voorkomen dat de discussie vertroebelt en beide opdrachten mogelijk ten onrechte aan elkaar worden verbonden. En dat is niet juist. Het gaat namelijk huisvesting (wonen) en opvang en daarnaast zijn asielzoekers geen onderdeel van het Omgevingsprogramma Wonen¹.

Enkele voor- en nadelen betreffende dit scenario:

Voordelen	Nadelen
Er wordt voldaan aan de reeds eerder vastgestelde visie en proces.	De ambtelijke capaciteit moet verdeeld worden: het realiseren van de noodopvang, het zoeken naar een permanent AZC en mogelijk de inzet op het voorkeursscenario flexwonen. Gevolg is dat medewerkers bij verschillende trajecten betrokken zijn en minder progressie boeken op een van de drie terreinen, dan wanneer de focus ligt op één of twee onderwerpen. De verschillende trajecten zullen mogelijk trager verlopen.
Voldoet aan de wens van de raad om een duurzaam AZC te realiseren.	Er blijft maatschappelijke en politieke onrust.

¹ Huisvesting voor asielzoekers is een verantwoordelijkheid voor het COA en betreft opvang. Ook de financieringsstromen zijn anders. Bij flexwonen gaat het niet om opvang, maar om zelfstandige wooneenheden. Daarnaast zijn de doelgroepen 'definitief' in Nederland, terwijl de asielzoeker nog in procedure zit om überhaupt een verblijfsvergunning te krijgen.

2.2 Scenario 2: de opdracht AZC intrekken en stopzetten

Scenario twee is een vrij eenvoudig en overzichtelijk scenario: het stopzetten van de opdracht om één AZC te realiseren. Het is voor dit scenario echter noodzakelijk dat de gemeenteraad zijn wens hiertoe kenbaar maakt via een besluit. De gemeenteraad is via het amendement in juni 2023 en het aangenomen voorstel in december 2023 formeel de opdrachtgever van de opdracht.

Wanneer de opdracht wordt stopgezet en ingetrokken, betekent dit concreet dat er geen zoektocht meer plaatsvindt naar het realiseren van een duurzaam en permanent AZC.

Het stopzetten van het actief zoeken naar één locatie voor een AZC betekent dat de gemeente Venray zelf geen initiatief meer neemt. In theorie is echter voorstelbaar dat het COA alsnog bij de gemeente aanklopt om een AZC te realiseren of dat zij zelf een locatie heeft gekocht. In de praktijk wordt echter ervaren dat dit in overleg gaat, omdat de gemeente medewerking moet verlenen. Tenslotte voldoet de gemeente Venray ruimschoots aan de opvang volgens de Spreidingswet (bijlage 3). Wettelijk gezien is er daarmee geen noodzaak meer voor deze opdracht.

Enkele voor- en nadelen betreffende dit scenario:

Voordelen	Nadelen
Ambtelijke capaciteit komt beschikbaar voor andere projecten en prioriteiten.	Eerder vastgestelde visie wordt tenietgedaan
Ondanks het stopzetten van een duurzaam AZC, voldoet Venray aan de opgave in het kader van de Spreidingswet.	Door de onzekerheid van het kabinet over de Spreidingswet is onbekend wat de opgave voor Venray is na afloop van noodopvang. Mogelijk kan deze verlengd worden.
Een helder besluit: maatschappelijke en politieke onrust verdwijnt (zonder enige garantie voor de toekomst).	

2.3 Scenario 3: het herformuleren van de opdracht AZC in bijvoorbeeld 2026, óf eerder óf later;

Een derde scenario is om het realiseren van het AZC te herformuleren in een later stadium. Dat kan bijvoorbeeld in 2026, maar ook eerder of later. De noodopvang voldoet namelijk aan de Spreidingswet en Venray realiseert zelfs meer plekken dan de opgave behelst. Dat betekent ook dat de gemeente Venray voldoet aan haar opgave tot en met tenminste 2026 en er op dat moment opnieuw naar de opgave gekeken zou kunnen worden. De noodopvang wordt namelijk gerealiseerd voor ten minste twee jaar. Deze kan – conform toegezegd aan de raad - met instemming van de raad mogelijk verlengd worden. Het is zodoende voorstelbaar dat het realiseren van één duurzaam AZC geherformuleerd wordt in 2026, omdat het kabinet de intentie heeft om de Spreidingswet in te trekken.

In 2026 kan opnieuw bekeken worden wat de opgave is en wordt het in feite *'op een lager pitje'* gezet. Een mogelijke verlenging van de noodopvang zou tegen die tijd ook tot de mogelijkheden behoren. Uiteraard is het ook mogelijk de opdracht eerder of later dan bijvoorbeeld 2026 te herformuleren. Enkele voor- en nadelen betreffende dit scenario:

Voordelen	Nadelen
Een helder besluit: maatschappelijke- en politieke onrust verdwijnt voor nu.	Maatschappelijke- en politieke onrust kan blijven bestaan, omdat niet duidelijk is wat er na 2026 gaat gebeuren.
Venray voldoet aan de opgave in het kader van de Spreidingswet.	Eerder vastgestelde visie wordt tenietgedaan om nu een duurzaam en permanent AZC te realiseren.
Door de onzekerheid van het Kabinet kan bij een herformulering een nieuwe afweging plaatsvinden	Door de onzekerheid van het kabinet over de Spreidingswet is onbekend wat de opgave voor Venray is na afloop van noodopvang. Mogelijker kan deze verlengd worden.
Ambtelijke capaciteit komt beschikbaar voor andere projecten en prioriteiten.	
De ervaringen van noodopvang kunnen worden meegenomen in het zoeken naar een structurele opvang mocht daar dan toe besloten worden.	

3 Vervolgproces

Met het uitspreken van een voorkeursscenario voor een AZC, gaat het college van B&W een definitief Plan van Aanpak AZC voorbereiden. Dit plan van aanpak AZC wordt vervolgens ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden. Er wordt dan ook nader ingegaan op financiële consequenties die het mogelijk realiseren van AZC met zich meebrengt.

Het voorleggen van een plan van aanpak voor het AZC is afhankelijk van welk scenario gekozen wordt. Wanneer de raad de opdracht intrekt, dan zal een plan van aanpak niet per definitie noodzakelijk zijn. Wanneer overgegaan wordt tot realisatie van een AZC, dan heeft de voorbereiding enkele maanden nodig. Temeer omdat de ambtelijke capaciteit momenteel ingezet wordt voor de noodopvang. Het is hierbij niet uitgesloten dat er externe adviseur voor worden ingeschakeld. Bij herformuleren zal het College van B&W een meer procesmatig plan van aanpak voorbereiden en mogelijk sneller kunnen aanbieden.